

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 18/3 05 for ligestilling og perspektiv- og handlingsplan 2004-2005

(Redegørelse nr. R 2).

Ministeren for ligestilling (Eva Kjer Hansen):

FORORD

Regeringen ønsker at skabe lige muligheder for kvinder og mænd. Målet er, at kvinder og mænd opfattes som ligeværdige og får lige muligheder for at vælge. Regeringen vil derfor arbejde på at nedbryde de barrierer, der forhindrer den enkelte kvinde og mand i at leve det liv, de ønsker.

At skabe ligestilling er et fælles projekt – et projekt, alle dele af befolkningen kan vinde ved. I Danmark har vi en grundholdning om ligestilling som en bærende værdi og om, at kvinder og mænd er ligeværdige. En grundholdning som skal respekteres og give den enkelte frihed til og mulighed for at træffe sine egne valg uanset køn. Der er brug for alle talenter og ressourcer i erhvervslivet, i forskningen, i hjemmene og i politik, det vil sige både kvinder og mænd.

Regeringen vil arbejde for at gøre ligestilling til en integreret del af andre indsatser og initiativer. På den måde får vi det mest effektive ligestillingsarbejde. Men regeringen er samtidig klar til at forstærke indsatsen på de områder, hvor ligestilling mellem kønnene halter mest. Det vil ske gennem konkrete initiativer for både kvinder og mænd, og det vil ske gennem en målrettet indsats for at:

- Fremme kønsligestilling blandt etniske minoriteter
- Få flere kvinder i toppen af forskningen og erhvervslivet
- Bekæmpe vold mod og handel med kvinder og børn
- Give kvinder og mænd ligeløn, og lige muligheder på arbejdsmarkedet
- Sætte fokus på kønsroller og ungdomskulturer

Perspektiv- og handlingsplanen for ligestilling udstikker kursen for det kommende ligestillingsarbejde. Målene rækker langt ud i fremtiden, men vi vil i regeringen allerede i år skabe konkrete resultater i form af lovgivning, handlingsplaner og dialog.

INDSATSOMRÅDERNE FOR 2005

FREMME KØNSLIGESTILLING BLANDT ETNISKE MINORITETER

Den personlige frihed og det frie valg for kvinder og mænd skal gælde for alle i Danmark. Alle skal have lige mulighed for at sætte sig mål for sit eget liv, hvad enten det angår valg af uddannelse, arbejde eller partner. Det gælder naturligvis også for etniske minoriteter. En forudsætning for at etniske minoriteter kan efterleve dette krav om ligestilling mellem kønnene er viden om, at ligestilling er en del af det danske demokrati, og en forståelse for, hvad ligestilling mellem kønnene konkret indbefatter. En anden forudsætning er, at kultur eller tradition ikke bruges som undskyldning for at negligere ligestillingen mellem kvinder og mænd.

Manglende ligestilling mellem kvinder og mænd er ofte særligt tydeligt i arbejdet med etniske minoriteter, og der er derfor fokus på denne problemstilling i en lang række af de initiativer, som regeringen har sat i gang på forskellige områder, f.eks. inden for beskæftigelse, uddannelse, social service og integration.

Som et led i implementeringen af »Handlingsplan for regeringens indsats i perioden 2003-2005 mod tvangsægteskaber, tvangslignende ægteskaber og arrangerede ægteskaber« blev der sat en række initiativer i gang, der især rettede sig mod de unge etniske piger. Det er bl.a. muliggjort ved, at der via satspuljemidlerne blev afsat i alt 40 millioner kroner i perioden 2002-2005 til indsatsen mod familierelateret vold, tvangsægteskaber m.v. blandt etniske minoriteter. Med handlingsplanen er der givet støtte til pige-lektieklubber, støtte til lokal netværksdannelse, debat- og informationsvirksomhed samt støtte til bosteder for unge udsat for trussel om tvangsægteskab. Se nærmere om initiativerne i bilag 2 (ikke optrykt her).

Der er brug for alle de ressourcer, som de unge har. Integrationsministeriets kampagne »Brug for alle unge« arbejder blandt andet med køn som redskab til at nå målet om uddannelsesmæssig ligestilling, idet piger og drenge med anden etnisk baggrund end dansk oplever forskellige muligheder og barrierer. Det tilstræbes endvidere, at kampagnens team af rollemodeller er sammensat ligeligt af kvinder og mænd inden for forskellige fag.

I oktober 2004 rettede ligestillingsministeren opmærksomheden på de unge etniske minoritetspiger, og her handlede det om deres mulighed for at vælge uddannelse og job. Der blev holdt en konference med titlen »De har gjort det, vil du?«. Konferencen præsenterede kvindelige rollemodeller, der alle havde skabt sig en plads på arbejdsmarkedet, de var glade for. De mange unge piger på konferencen lagde især vægt på, at det ikke er nok at gå i dialog med dem, der er i høj grad også brug for dialog med deres forældre.

Ligestillingsministeren vil i 2005 offentliggøre en undersøgelse af, hvilke kønsbarrierer, der er for unge etniske minoriteters adgang til uddannelse, arbejde og foreningslivet. Der er f.eks. forskel på, i hvilket omfang pigerne og drengene søger ind på og gennemfører en uddannelse efter folkeskolen. Samtidig vil ligestillingsministeren iværksætte en dialogrække med etniske minoriteter om forskellige temaer, der har indflydelse på unges valg af uddannelse og arbejde. Det er vigtigt, at både børn og forældre inddrages aktivt i dialogen.

Regeringen fremlægger på baggrund heraf en handlingsplan for at nedbryde kønsbestemte barrierer til uddannelse, arbejde og foreningslivet blandt etniske minoriteter.

Gennem KVINFO's (informations-, dokumentations- og kulturcenter om kønsforskning) mentornetværk har unge etniske kvinder mulighed for at få en mentor. Netværket er gennem 2004 blevet særligt fremhævet for at skabe gode muligheder og resultater for etniske kvinder og har modtaget integrationsprisen i kategorien » den offentlige arbejdsmarkedspris«. Som et led i satspuljeforliget støttes KVINFOs mentornetværk med 2 millioner kroner hvert år i årene 2003-2006.

Blandt de voksne etniske minoritetskvinder har mange et dårligt kendskab til deres rettigheder som kvinder i Danmark. Ligestillingsministeren vil derfor starte en oplysningskampagne rettet mod etniske kvinder, særligt 1. generationsindvandrere. Ud over at oplyse om rettigheder i forbindelse med økonomi, skilsmisse, forældremyndighed, vold og familieplanlægning, skal der oplyses om generel ligestilling i Danmark.

Regeringen vil i de kommende år sætte yderligere ind for at forhindre familierelateret vold, genopdragelsesrejser og tvangsægteskaber. Og på at give kvinder fra etniske minoriteter viden om danske forhold, og om deres muligheder og rettigheder.

Genopdragelsesrejser er et problem for unge piger og unge drenge, der i en længere periode sendes af sted til forældrenes hjemland. For pigerne handler problemet primært om, at den selvfølelse, de har fået af at vokse op i Danmark, vil stå i stærk kontrast til den virkelighed, der

møder dem, i et land, hvor der typisk hersker en holdning om, at kvinden er underlagt manden. For de unge drenge kan det have en mindst lige så uheldig indvirkning og måske gøre det vanskeligt at begå sig i et kønsblandet uddannelses- og arbejdsmarked samt give dem det indtryk, at det ikke er nødvendigt at betragte kvinder som ligeværdige. Det er vigtigt, at de unge, der skal fungere i det danske samfund har en forståelse af ligeværd mellem kvinder og mænd. Det kan være svært, hvis unge sendes tilbage til forældrenes hjemlande til genopdragelse og der lærer helt andre normer for kvinder og mænds ligeværd.

Siden »Regeringens vision og strategier for bedre integration« fra juni 2003, er regeringen kommet med en række initiativer mod genopdragelsesrejser; der udbetales ikke ydelser til modtagere af hhv. kontant- og starthjælp samt børnetilskud og børnefamilieydelse under barnets ophold i udlandet, og aldersgrænsen for familiesammenføring med børn er sat ned fra 18 år til 15 år. Skoler og daginstitutioner skal give besked til kommunen, hvis de får oplysninger om, at barnet opholder sig i udlandet eller kan formodes at opholde sig i udlandet. På et møde mellem ligestillingsministeren, integrationsministeren og etniske repræsentanter og organisationer i december 2004 blev »Køreplan for indsatsen mod genopdragelsesrejser« præsenteret og drøftet. Køreplanen indeholder flere initiativer, herunder en undersøgelse af, om kommunerne anvender de nye redskaber i lovgivningen, samt hvor stort omfanget af rejserne er, og hvilke konsekvenser de har for børnene. Desuden vil der blive udarbejdet informationsmateriale til børn, forældre og skoler.

INDSATSOMRÅDERNE FOR 2005

BEKÆMPELSE AF VOLD MOD OG HANDEL MED KVINDER

Vold mod kvinder er en forbrydelse og et overgreb, som ikke kan accepteres – heller ikke inden for hjemmets fire vægge. Det er ikke blot en fysisk og psykisk krænkelse, men også et tegn på manglende ligeværd og respekt mellem kvinder og mænd. Ingen skal acceptere at leve med vold, og tavsheden og tabuet omkring vold mod kvinder skal brydes.

Handel med kvinder er et uhyggeligt aktuelt problem i ligestillingsarbejdet. Handel med kvinder skal forebygges, ofrene skal have den nødvendige støtte, og bagmændene bag denne grænseoverskridende kriminalitet skal retsforfølges.

Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af mænds vold mod kvinder

64.000 kvinder bliver årligt udsat for fysisk vold. I to ud af tre tilfælde er volden begået af en nuværende eller tidligere partner. Hver uge bliver en kvinde udsat for drabsforsøg, og i hvert andet tilfælde dør kvinden. Voldsramte kvinder og voldsudøvende mænd skal have hjælp til at stoppe volden, og vi skal bryde tavsheden og tabuet omkring vold mod kvinder.

Med regeringens handlingsplan for 2002-2004 til bekæmpelse af vold mod kvinder, blev der iværksat en lang række aktiviteter med fokus på støtte til ofrene, behandling af voldsudøvere, og information til fagfolk og befolkningen generelt. I bilag 3 er en oversigt over initiativer i henhold til planen (ikke optrykt her).

Et af initiativerne er oprettelse af et netværk for voldsramte kvinder, hvor de kvinder, der ikke har behov for krisecentrenes hjælp, kan støtte hinanden og udveksle erfaringer.

Minister for ligestilling udarbejdede i samarbejde med Statens Institut for Folkesundhed og det Nationale Voldsobservatorium i november 2004 rapporten »Mænds vold mod kvinder – Omfang, karakter og indsats mod vold«. Rapporten beskriver ud fra forskellige datakilder omfanget af fysisk vold og seksuelle overgreb mod kvinder i Danmark, og den indeholder en oversigt over de mange initiativer, der er sat i gang.

Nogle af resultaterne fra rapporten er, at unge kvinder har ca. tre gange større risiko end andre kvinder for at blive udsat for vold. Flest kvinder uden erhverv og kvinder i underordnede stillinger politianmelder vold. Det dokumenteres også, at ud af de mænd, der politianmeldes, er halvdelen arbejdsløse, kontanthjælpsmodtagere eller på anden måde uden for erhverv.

Regeringen vil i 2005 præsentere en ny fire-årig handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder. Handlingsplanen bliver udarbejdet af en tværministerielle arbejdsgruppe, der består af Justitsministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Socialministeriet og Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration samt Ligestillingsafdelingen, der er formand for arbejdsgruppen. Der vil i handleplanen være særlig fokus på forebyggelse, vold mod etniske minoritetskvinder, og mænds ansvar for at stoppe volden.

Ved aftale om satspuljen 2005 blev der afsat 15 millioner kroner årligt i årene 2005-2008 til en styrket indsats til bekæmpelse af mænds vold mod kvinder og børn.

Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel

Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel sætter særligt fokus på støtte til ofre, på forebyggelsen og på straf af bagmændene. I 2004 er indsatsen fortsat og intensiveret.

Mens der i 2004 har været lagt vægt på at udvikle det opsøgende arbejde for ofre, bliver der i 2005 i højere grad søgt at skabe samarbejdsrelationer mellem NGO'er, politiet og myndigheder.

Ofre for kvindehandel kan få ophold i op til 15 dage i et såkaldt »safe house«, mens deres hjemrejse bliver forberedt. Samtidig er der udarbejdet oplysningspjecer til de handlede kvinder om deres rettigheder, herunder om retten til ophold et sikret sted i op til 15 dage, oprettet opsøgende gadeteams og etableret en telefonhotline med rådgivning.

Politiets arbejde i forbindelse med de handlede kvinder er centralt, fordi det ofte er politiet, kvinderne først kommer i kontakt med. Rigspolitiet har besluttet at udpege en ansvarlig for menneskehandel fra hver politikreds, hvilket betyder, at der nu er 54 politifolk med et særligt ansvar i forhold til menneskehandel. Samtidig er der blevet ansat en trænings- og uddannelseskoordinator hos Rigspolitiet med særligt fokus på menneskehandel.

Ligestillingsministeren har besluttet, at bekæmpelse af handel med børn skal indarbejdes i »Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel«. Dette arbejde er den tværministerielle arbejdsgruppe om handel med kvinder gået i gang med, og der bliver offentliggjort en revideret handlingsplan i 2005.

Da mange ofre for handel kommer fra de nye EU lande, er der opstået en ny situation. Den tværministerielle arbejdsgruppe har fået til opgave at afklare retsstillingen og muligheder for støtte til de borgere fra EU, der er blevet ofre for handel.

INDSATSOMRÅDERNE FOR 2005

FOKUS PÅ KØNSROLLER OG UNGDOMSKULTURER

Piger og drenge helt ned i børnhavealderen er opmærksomme på, hvordan de opfører sig og hvordan de klæder sig osv. Men når kønsrollemønstrene bliver for fastlåste, begrænser det pigers og drenges oplevelse af verden og deres valgmuligheder senere i livet. Det har ikke alene betydning for hvilke uddannelses- og erhvervsvalg piger og drenge træffer, det har også afgørende indflydelse på deres livsstil og trivsel.

Børn og unge skal have frie og lige muligheder for at vælge deres nutid og fremtid uden at være bundet af fastlåste kønsroller. Fokus på kønsroller og ungdomskulturer skal gøre piger og drenge bedre rustede til at træffe de frie valg.

Piger og drenges opfattelse af køn tidligt i livet kan påvirke og måske begrænse muligheder for uddannelse og karriere resten af livet. Indsatsen med at bryde stereotype kønsroller blandt piger og drenge handler bl.a. om at nedbryde det kønsopdelte arbejdsmarked, hvilket er en af hovedårsagerne til løngabet mellem kvinder og mænd. For at piger og drenge kan få reelt frie valg, skal der gøres op med de gængse opfattelser af kvinde- og mandejobs og af pige- og drengueuddannelser. Bruddet med vaner og traditioner skal ske i dialog med de unge selv.

Regeringen har de sidste to år været i dialog med de unge og har sat pigers og drenges kost- og motionsvaner, deres alkohol og misbrugsmønstre samt vold til debat. Der er blevet holdt interaktive workshops under overskriften »Ung og Køn« i København, Århus og Odense, og udsendt omkring 20.000 debatmagasiner til samtlige skoler i hele landet.

At debattere kost, motion, alkohol og vold er ikke nyt, men at det blev vinklet i forhold til kønsforskellene medførte, at interessen har været meget stor. Derfor vil regeringen fortsætte indsatsen ved at tage aktuelle emner op, der optager de unge, og hvor en øget kønsbevidsthed kan være med til at fremme pigers og drenges frie valg.

Børn og unge konfronteres i dag ofte med sex og pornografi eller med tøj og produkter med et seksualiseret udtryk. Internettet gør, at børn bliver konfronteret med pornografi i en tidlig alder, og der er pornoblade på kioskerne, hylder og seksuelle undertoner i reklamer og musikvideoer, tv-serier osv. Det er vigtigt, at børn skal beskyttes mod porno, og forældre og skoler skal være bevidste om deres ansvar i denne sammenhæng.

På forslag fra den danske ligestillingsminister har Nordisk Ministerråd besluttet at iværksætte en toårig undersøgelse af pornografiens indflydelse på den nordiske ungdoms opfattelse af køn. Undersøgelsen afsluttes i 2006, men allerede i 2005 vil regeringen tage emnet op i nordisk regi. Under det danske formandskab for Nordisk Ministerråd bliver der derfor holdt en konference om pornografiens påvirkning af pigers og drenges kønsrolleopfattelse. På baggrund af dialogen med de unge på konferencen vil der blive udarbejdet et debatmagasin, som kan bruges som afsæt for drøftelser om pornografi i skoler og på uddannelsesinstitutioner i hele Norden.

INDSATSOMRÅDERNE FOR 2005

FLERE KVINDER »PÅ TOPPEN

Kvindens andel i toppen af det politiske liv, i erhvervslivet og i forskningsverdenen er meget lille. Det lave antal kvinder i toppen har en uheldig afsmittende virkning, når der skal besættes poster i råd, nævn, bestyrelser og udvalg, der derved også får en kønsskæv sammensætning. Vi skal udnytte de menneskelige ressourcer bedst muligt, og det gør vi, hvis både kvinder og mænd deltager i beslutningerne i samfundet.

Kvinder i kommunalpolitik

Den fremtidige udfordring er at få flere kvinder til at stille op, og her spiller de lokale partiforeninger en vigtig rolle. De må kigge rundt i medlemskredsen og gå alternative veje for at finde kvindelige kandidater. Med kommunalreformen bliver der endnu flere velfærdsopgaver at løse for kommunerne, og det kræver det stærkest mulige lokaldemokrati med de bedste talenter. Det er vigtigt, at kvinderne deltager, så alle ressourcer udnyttes.

Kun hvert 4. medlem er kvinde. Målet for det kommunalpolitiske initiativ er derfor, at der skal være flere kvinder i kommunalpolitik til kommunalvalget i 2005 og på længere sigt.

Målet for indsatsen for at fremme antallet af kvinder i kommunalpolitik har i 2004 været at

opfordre potentielle kvindelige kandidater til at stille op og i at opfordre partierne til at sørge for, at der er kvinder på listerne til næste valg. I oktober 2004 blev pjecen »Kvinder styrker det lokale demokrati« sendt til samtlige lokale partiforeninger og biblioteker i Danmark. På denne måde bliver der skabt opmærksomhed omkring problemet på lokalt niveau og på, at alle partier og vælgere har et ansvar for at sikre en bedre balance ved det kommende valg.

I 2005 bliver arbejdet med kortlægning af kvinders deltagelse i politik fulgt op af en europæisk undersøgelse, som Danmark deltager i. Derudover har ligestillingsministeren forud for kommunalreformen fået udarbejdet en redegørelse fra Ålborg Universitet, der belyser sammenhængen mellem kommunestørrelse og kvinderepræsentation, og giver bud på, om større enheder vil have betydning for ligestillingen.

I rapporten konkluderes det, at der ikke kan påvises en direkte sammenhæng mellem indbyggertal i kommunen og kvinderepræsentation i kommunalbestyrelsen. Selv om der er en svag tendens til større kvinderepræsentation i store kommuner, så hænger det primært sammen med regionale forskelle, hvor sjællandske kommuner trækker tendensen i denne retning. Det skyldes især hovedstadsområdet, hvor urbaniseringsgraden og kvinders erhvervsfrekvens er forholdsvis stor. Sammenlignes udviklingen i kvinderepræsentationen lokalt, tegner der sig et billede af, at der er større forskelle end ligheder kommunerne imellem. Både store og små kommuner markerer sig med høje, lave og skiftende kvinderepræsentationer. Undersøgelsen viser, at det er vigtigt, at indsatsen for at få flere kvinder i kommunalpolitik målrettes lokale forhold.

Sammensætningen i bestyrelser og topledelse i det private erhvervsliv

Kvinder udgør 4 pct. af toplederne i det private erhvervsliv. På ledelsesniveauet lige under topcheferne udgør kvinderne 7 pct. Og det er alt for lidt. Ved at rekruttere ledere fra hele talentmassen og dermed også kvinder, optimeres virksomhedernes konkurrenceevne. Ligestillingsministeren arbejder derfor tæt sammen med det private erhvervsliv for at sikre en målrettet indsats for at øge andelen af kvinder i ledelse.

Den 8. marts 2004 lagde Carlsberg lokaler til en konference om 'Kvindelige talenter og bæredygtig forretning', arrangeret af ministeren for ligestilling i samarbejde med Dansk Industri. Ligestillingsafdelingen har i 2004 ledet et europæisk projekt om kvinder og ledelse. De danske partnere, Finansforbundet, Dansk Industri, SAS Denmark og Nykredit har alle arbejdet med rekruttering af kvindelige chefer internt i deres organisationer, og Ligestillingsafdelingen har udviklet hjemmesiden www.towards-power.com og samlet resultaterne der.

Ministeren igangsatte i 2004 en økonomisk analyse af sammenhængen mellem kvinders andel i ledelsen i det private erhvervsliv og betydningen for virksomhedernes økonomiske bundlinje. Undersøgelsen, som er foretaget af Handelshøjskolen i Århus, viste en positiv sammenhæng mellem kvindeandelen i ledelse og bestyrelser og de økonomiske resultater.

Rapporten blev præsenteret den 24. februar 2005, og den viser at der er behov for en intensiv og længerevarende indsats for at øge andelen af kvinder i ledelsen i det private erhvervsliv. I 2005 vil ministeren for ligestilling overføre de gode erfaringer med indsatsen for at få flere kvindelige ledere til også at omfatte kvinder i bestyrelser i det private erhvervsliv.

Kvinder i forskning

I dag er halvdelen af de nyuddannede kandidater fra universiteterne kvinder, men der er kun 10 pct. kvindelige professorer. Der uddannes kvinder i stort antal fra universiteterne, men det har ikke givet sig udtryk i en tilsvarende stigning i antallet af kvindelige forskere, særligt ikke blandt professorerne.

Det er regeringens klare mål, at andelen af kvindelige forskere og professorer bør øges. Derfor har ligestillingsministeren og videnskabsministeren sammen arbejdet med at inddrage de centrale parter og lade dem være en aktiv del af løsningen.

De to ministre holdt en konference i maj 2004, som havde til formål at producere konkrete gode råd og idéer til, hvordan universiteterne, sektorforskningsinstitutionerne og kvinder, der har et ønske om en forskerkarriere, kan arbejde for at hæve det lave antal af kvinder i toppen af forskningen. Målet med konferencen var at få opmærksomheden på, hvad der konkret kan gøres for at forandre situationen.

Efterfølgende blev der nedsat en tænketank om kvinder i forskning, og konferencens resultat udgjorde en del af grundlaget for tænketankens arbejde. Tænketanken fik til opgave at udarbejde operationaliserbare strategier og anbefalinger til universiteterne, til sektorforskningsinstitutionerne, til virksomhederne og til de kvinder, der har ønske om en forskerkarriere. Anbefalingerne skal indeholde forslag til, hvordan der kan komme flere kvinder i forskerstillinger. Tænketanken afslutter sit arbejde i foråret 2005.

Som del af regeringens aftale med samtlige partier om udmøntningen af forskningsreserven er der afsat 15 millioner kr. i hvert af årene 2006-08 til yngre kvindelige forskere inden for naturvidenskab og teknik. Formålet er dels at give den yngre generation af kvindelige forskere mulighed for at realisere forskningsmæssige mål inden for naturvidenskab og teknik, dels generelt at fremme forskningen i Danmark gennem en række initiativer, der styrker talentplejen i øvrigt, herunder at udvikle samarbejdet med erhvervslivet og private organisationer om talentpleje bl.a. gennem medfinansiering.

INDSATSOMRÅDERNE FOR 2005

LIGE MULIGHEDER PÅ ARBEJDSMARKEDET

Der skal være lige løn for lige arbejde i Danmark. En af forhindringerne for at fremme ligeløn er det kønsopdelte arbejdsmarked. Det betyder, at kvinder og mænd ofte har forskellige uddannelser, er ansat i forskellige brancher, og selv når de er ansat i de samme brancher ofte har forskellige arbejdsfunktioner. Danmark har et af de mest kønsopdelte arbejdsmarkeder i verden. Derfor er nedbrydning af det kønsopdelte arbejdsmarked og fremme af ligeløn en vigtig del af regeringens ligestillingsindsats på arbejdsmarkedet.

Arbejdet med at fremme ligeløn sker i samarbejde mellem ligestillingsministeren, beskæftigelsesministeren og de faglige organisationer. Konkret er Ligestillingsafdelingen i samarbejde med DA, LO og Beskæftigelsesministeriet i gang med at udarbejde en vejledning til virksomhederne om, hvordan de kan understøtte arbejdet med at fremme ligeløn på arbejdspladsen.

Der er nedsat en arbejdsgruppe til nedbrydelse af det kønsopdelte arbejdsmarked. I arbejdsgruppen deltager repræsentanter fra Ligestillingsafdelingen, Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Undervisningsministeriet, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling samt DA og LO. Den tværministerielle arbejdsgruppe skal komme med forslag til, hvilke konkrete initiativer der kan tages i henholdsvis uddannelsessystemet og på arbejdspladserne for at nedbryde det kønsopdelte arbejdsmarked. Derudover er der bestilt en undersøgelse af det kønsopdelte arbejdsmarked om hvordan, hvornår og hvorfor, kønsarbejdsdelingen har konsekvenser for ligelønnen. Undersøgelsen vil også se på betydningen af uddannelses- og erhvervsvalget. Ligestillingsafdelingen har taget initiativ til undersøgelsen, og Beskæftigelsesministeriet og Undervisningsministeriet deltager som partnere.

Arbejdet med at fremme ligeløn er en lang proces, bl.a. fordi en stor del af løngabet skyldes det kønsopdelte arbejdsmarked. Det meste af løndannelsen foregår decentralt på de enkelte arbejdspladser, og derfor er det vigtigt at fremme og fortsætte dialogen med arbejdsmarkedets parter

og med virksomhederne.

Med henblik på at fremme synligheden og informationen om lønforskelle mellem kvinder og mænd, vil regeringen fremlægge forslag om, at virksomheder over en vis størrelse skal udarbejde en ligelønstatistik.

I forbindelse med overenskomstforhandlingerne i foråret 2004 indgik LO og DA aftale om oprettelse af en barselsfond på deres område. Det betyder en udligning af udgifterne til barsel mellem mande- og kvindedominerede brancher, og vil særligt betyde en lettelse for mindre virksomheder, der rammes hårdt økonomisk når en medarbejder er på barselsorlov. Regeringen mener, at alle lønmodtagere skal være omfattet af en udligningsordning. Der er behov for en udligning af udgifterne mellem arbejdsgivere med mange kvindelige ansatte og arbejdsgivere med mange mandlige ansatte. Regeringen vil tage skridt til, at også resten af arbejdsmarkedet dækkes af en barselsudligningsordning, hvis den resterende del af arbejdsmarkedet ikke selv indgår aftale om oprettelse af barselsfonde. I 2006 skal alle således være dækket af barselsfonde, enten i form af aftaler eller lovgivning.

Ligestillingsarbejdet har i mange år især handlet om kvinders manglende ligestilling, men mænd oplever også manglende ligestilling på nogle områder. Derfor blev der i 2004 nedsat en arbejdsgruppe om de særlige ligestillingsproblemer, som mænd oplever. En af anbefalingerne fra gruppen medførte, at ligestillingsministeren i begyndelsen af 2005 udgav informationsmateriale rettet særlig til mænd om mulighederne for at tage barselsorlov.

Ligestillingsafdelingen deltager sammen med Danmarks Radio og Rigshospitalet i et EU-finansieret projekt om mænds forældreskab. Projektet løber fra 1. november 2004 til 1. februar 2006, og Ligestillingsafdelingen samler resultaterne fra partnerne på en hjemmeside. Projektet er desuden med til at finansiere en undersøgelse af arbejdspladskulturens betydning for mænds brug af orlov. Undersøgelsen udføres af Socialforskningsinstituttet og forventes færdig i forsommeren 2005.

Ægtefællepensionsudvalget forventes i 2005 at afgive betænkning om behovet for særskilt lovgivning om, hvordan pensions- og forsikringsrettigheder skal behandles ved den ene ægtefælles død samt i forbindelse med separation og skilsmisse. Regeringen vil på baggrund heraf fremlægge forslag om ændringer af de gældende regler, bl.a. under hensyntagen til ligestillingen mellem kvinder og mænd.

INDSATSOMRÅDERNE FOR 2005

LOVBUNDNE OPGAVER

Nationalt

Kønsmainstreaming

Ud over at arbejde med de særlige indsatsområder for ligestilling, er der i loven krav om at ligestilling skal integreres i al planlægning og forvaltning. For at styrke arbejdet med mainstreaming blev der i 2004 udviklet særlige værktøjer til at ligestillingsvurdere lovforslag, at sikre kønsopdelte data og statistikker samt til at kommunikere mere målrettet til kvinder og mænd i kampanjer mv. Erfaringen viser, at arbejdet med kønsmainstreaming fremmes lettest, hvis ligestilling indarbejdes i allerede eksisterende procedurer, og flere ministerier har derfor også valgt at afprøve konkrete værktøjer f.eks. til ligestillingsvurdering af lovforslag i forbindelse med arbejdet med lovprogrammet eller anden regulering. Alle ministerier deltager i et tværministerielt samarbejde, og erfaringerne bliver samlet som konkrete eksempler på ministeren for ligestillings hjemmeside. I

bilag 5 kan man se hvilke initiativer, der har været taget i arbejdet med mainstreaming (ikke optrykt her).

I 2005 vil arbejdet blive koncentreret om at udvikle og afprøve værktøj til ligestillingsvurdering af budgetter eller ressourceallokeringen. Hovedsigtet med arbejdet er, at det dels kan bruges som et middel til at fremme ligestilling af kvinder og mænd og dels være med til at højne kvaliteten af ydelserne og initiativerne i den offentlige sektor. Endvidere vil der i 2005 blive lagt vægt på et lignende samarbejde med kommunerne.

Råd, nævn og udvalg

Ifølge ligestillingsloven bør nærmere bestemte offentlige udvalg, kommissioner o.lign., have en ligelig sammensætning af kvinder og mænd. Ministrene skal derfor give oplysninger om sammensætning til ministeren for ligestilling. Indberetningerne viser, at kvindeandelen i 2004 er steget til 45 pct. I 2002 var procenten 35 og i 2003 var den 41.

I april 2004 trådte *Bekendtgørelse om initiativer til fremme af ligestilling* (Bekendtgørelse nr. 233 af 29. marts 2004) i kraft. Med bekendtgørelsen er det ikke længere nødvendigt at indhente en tilladelse fra fagministeren, hvis der skal iværksættes initiativer, der har til formål at fremme ligestillingen eller at tiltrække et bestemt køn til et område, hvor kønnet er underrepræsenteret. Bekendtgørelsen gør det mindre bureaukratisk at arbejde mere aktivt med ligestilling.

Arbejdsgivere, myndigheder og organisationer kan nu også frit iværksætte forsøgs- og udviklingsinitiativer for en periode på indtil to år, hvis der på et område er 25 pct. eller mindre af det ene køn.

Fravigelse af ligebehandlingsprincippet kan ske til fordel for »det underrepræsenterede køn«, og det betyder både til gavn for kvinder og mænd.

Stvom der nu er åbnet mulighed for særligt at opfordre det ene køn til at søge en stilling eller uddannelse, forudsætter alle udnævnelser, ansættelser og tildeling af uddannelsespladser stadig, at de rette og nødvendige kvalifikationer er til stede. Bekendtgørelsen giver ikke fortrinsret til det ene køn – den bedst kvalificerede ansøger skal altså ansættes eller have uddannelsespladsen.

Ligestillingsnævnet

Ligestillingsafdelingen stiller sekretariat til rådighed for Ligestillingsnævnet, der er et uafhængigt administrativt klageorgan, der behandler klager over forskelsbehandling på grund af køn.

Nævnet udarbejder hvert år en årsberetning med blandt andet oplysninger om nævnets virksomhed og om de afgjorte sager.

Den stigning, der sås i 2003 i antallet af henvendelser til sekretariatet, er fortsat også i 2004. Men antallet af sager, hvori nævnet traf afgørelse, er stort set det samme som sidste år. Der er i 2004 truffet afgørelse i alt 26 sager. Baggrunden for, at antallet af afgjorte sager ikke tilsvarende er steget, er, at en del henvendelser besvares på sekretariatsniveau.

Klageren har mulighed for at anmode sekretariatet om at indbringe sagen for domstolene, hvis nævnets afgørelse ikke følges. Der blev i 2004 indgivet anmodning om at rejse sag i otte tilfælde. I fire af sagerne blev der indgået et forlig under retssagen på betaling af et mindre beløb end det tilkendte, og fire sager er fortsat verserende. I 2004 faldt der tillige dom i en tidligere anlagt retssag, hvor nævnets afgørelse for første gang blev kendt ugyldig.

Som led i nævnets offentlighedsstrategi fik nævnet i 2004 en ny og mere brugervenlig hjemmeside med bedre søgemuligheder og flere oplysninger om nævnets virksomhed. Derudover er der sendt pjecer med oplysninger om nævnet ud til alle biblioteker.

Det internationale ligestillingsarbejde

Nordisk Ministerråd

Danmark overtager formandskabet af Nordisk Ministerråd i 2005. På ligestillingsområdet vil der blive arrangeret en række konferencer og møder, der både afspejler fælles nordiske prioriteringer og danske indsatsområder.

Blandt de temaer, som Danmark vil prioritere er: unges valg af uddannelse/erhverv, pornografiens indflydelse samt mænds arbejdspladskultur.

EU

Regeringen deltager aktivt i samarbejdet på EU niveau. EU er en vigtig ligestillingsaktør. Derfor har regeringen også arbejdet for, at ligestilling kom til at fremstå tydeligt i udkastet til ny EU forfatning, så både nye og gamle medlemslande også fremover sætter ligestilling højt på den politiske dagsorden.

Et nyt direktiv om ligestilling af kvinder og mænd uden for arbejdsmarkedet blev vedtaget af Rådet den 13. december 2004. Direktivet vil have betydning som grundlag for ligestillingsarbejdet i mange EU lande. Det gælder for både den offentlige og private sektor og omfatter »alle personer« og øger beskyttelsen mod kønsdiskriminering.

Europarådet

Danmark er repræsenteret i udvalget for ligestilling mellem kvinder og mænd (CDEG). Der er nedsat en ad hoc arbejdsgruppe (CAHTEH), som skal udarbejde en konvention om bekæmpelse af handel med mennesker. Konventionen forventes færdigbehandlet i arbejdsgruppen i 2005. Justitsministeriet repræsenterer Danmark i arbejdsgruppen og holder løbende kontakt til de berørte ministerier, så den danske holdning koordineres på tværs af politikområderne.

FN's Kvindekommission

Udenrigsministeriet er ansvarlig for ligestillingsarbejdet i FN. Ligestillingsafdelingen deltager i delegationen til Kvindekommissionens samlinger. FN's Kvindekommission holdt den 1.-12. marts 2004 sin 48. samling i FN's hovedkvarter i New York. På samlingen behandlede man to tematiske emner, nemlig mænd og drenges rolle i fremme af ligestilling samt kvinders lige deltagelse i konfliktforebyggelse, konflikthåndtering og konfliktløsning samt fredsopbygning.

Udenrigsministeriet har udarbejdet en beretning, som kan rekvireres på deres hjemmeside.

Kvindekommissionens 49. samling fandt sted den 28. februar til den 11. marts 2005.

Hovedtemaet var markeringen af 10 året for Beijing erklæringen og dens handlingsplan, inklusive en gennemgang af eksisterende udfordringer i implementeringen og fremadrettede strategier for empowerment af kvinder og fremme af kvinders lige rettigheder. Danmark deltog med en delegation af parlamentarikere, NGO'er og embedsmænd ledet af ligestillingsministeren. Danmark havde en høj profil under den 49. samling, som blev opnået gennem et stærkt indlæg i åbningsceremonien, et nationalt indlæg og en dansk ledet nordisk »sideevent« om unge og ligestilling.

Ligestilling i dansk bistand

Kvinders rettigheder og ligestilling mellem kvinder og mænd har en høj udviklingspolitisk prioritet i dansk udviklingsbistand. Ligestilling anses for at være en forudsætning for bekæmpelse af fattigdom og et mål i sig selv ud fra en menneskeretlig synsvinkel. I 2004 udarbejdede Udenrigsministeriet en ny strategi for ligestilling i udviklingsbistanden »Ligestilling i dansk udviklingsbistand«. Strategien fokuserer på kvinders rettigheder, adgang til ressourcer og mulighed for at få indflydelse. Vold mod kvinder og kvinder i konflikter vægtes højt i strategien. Ligestilling »mainstreames« i både den multilaterale og bilaterale udviklingsbistand. Samtidig lægges der vægt på særlige indsatser til fremme af ligestilling mellem kvinder og mænd.

Hermed slutter redegørelsen.
